

A Leány-barlang

SERÉNYI BALÁZS

Tamási Áron Gimnázium, Budapest

Sokan a barlang szó hallatára egy sötét, rideg, koszos, föld alatti labirintusra gondolnak. Valóban, mit tudhat egy olyan ember erről a csodálatos világról, amikor még életében nem járt barlangban?

A turista elmegy egy budai barlang bejárata előtt és bekukucskálva azt látja, hogy az tele van szeméttel, ürülékkel és csövesekkel, s azt hiszi, hogy minden barlang így néz ki és a barlangászoknak ez tetszik. Szép eredménynek számított, amikor a természetvédelmi törvény minden barlangot védendő természeti kincsnek nyilvánított. Sajnos „szegény” barlang attól nem lesz tisztább, hogy védelme törvénybe van foglalva. A barlangok a mi védelmünkre vannak szorulva.

Írásomban a nemrég felfedezett (1991. április 4.) Leány-barlangot szeretném bemutatni.

A Leány-barlang a Pilis-hegység meredeken letörő nyugati lejtőjén, a Csévi-szirtek oldalában, Klastrompuszta felett, kb. 420 méteres magasságban nyílik. Tőle 50 m-re azonos magasságban fekszik a hozzá eredet és formakincs szempontjából nagyon hasonlító Legény-barlang. Ezek, Pilis legnagyobb méretű, legmélyebb barlangjai. Klastrompusztáról a piros négyzetrel jelzett útvonalon közelíthető meg. A Csévi-szirtek aljáról piros barlangjelzés vezet fel a bejáratokhoz. Meredek

kapaszkodó után érünk fel a bejárati csarnokhoz, ahonnan tiszta időben, a völgy felé tekintve, csodálatos panoráma tárul elénk. Dorog mögött a Gete, a Hegyes-kő, a távolban a Gerecse nyúlványai láthatók.

A Leány-barlang környezetének elég változatosak a geológiai viszonyai. Zömmel felsőtriász kori dachsteini mészkő van a felszínen, amely igen jól karsztosodik. A Pilis vonulatától délre fekvő dombvidéken felsőoligocén homok, homokkő és agyag az uralkodó kőzet, ezt azonban majdnem mindenütt vastag lösztakaró borítja.

Mint hogy a Pilis dachsteini mészkőből épült fel, területére a karsztos formák jellemzőek. Az erős tektonikai feldaraboltság és a kis csapadékmennyiség miatt azonban a karsztosodás elég csekély arányú: barlangokat, zsombolyokat, néhány víznyelőt, szurdok jellegű szakadékvölgyeket találunk a területen.

Komoly dolina a Pilisben nincs. A Pilis barlangjai a tönkfelszín nagymértékű fiatalokri kiemelkedése folytán ma már mind magasan fekvő, száraz barlangok.

A barlang története

A Leány-barlanggal először Bekey Imre Gábor foglalkozott 1911-ben. Bella Lajos 1912-ben ennek nyomán végzte régészeti ásatásait. Később Kadić Ottokár végzett benne kutatásokat, s a neolitikortól kezdve fölfelé, majdnem minden őstörténeti időszakból talált valami emléket. A barlangot először Schönviszky László és Kiss Miklós térképezte fel, majd később Leél-Őssy Sándor térképezte újra és készített róla értekezést.

A Leány-barlang új részét 1991. április 4-én a dorogi Máfi barlangkutató csoport tárta fel. A barlang minden valószínűség szerint hévizes eredetű, hiszen egy szinten fekszik a hidrotermális eredetűnek vett Legény-barlanggal és a formakínese is nagyon hasonlít hozzá. Ezt erősítik meg a hidrotermális eredetű kristályképződmények. A barlang falát helyenként borsókővek borítják. A nagy termet létrehozó ferde hasadéokban nagy kiterjedésű kristályér

rakódott le és részben kitöltötte azt. Ezenkívül az újonnan feltárt csodaországban több helyen láthatók különféle kalcitmódosulatok.

A környéken nagy számban találhatók más hévizes eredetű barlangok és egyéb hidrotermális képződmények.

A Leány- és Legény-barlangnak sok hasonló vonása van: azonos bejárati szint, hasonló alaprajz, vertikális jelleg, bejárati nagy termek, hévizes eredet. Nagyon valószínű, hogy ugyanazon törésvonal-rendszeren hasonló módon és egy időben jöttek létre. Joggal nevezhetjük e két barlangot ikerbarlangnak. Nagyon valószínű, hogy a múltban összefüggtek egymással és csak utólag tömődött el az összekötő járatuk.

Tavaly februárban az egyik budapesti hegymászóboltban találkoztam egy sráccal, aki lelkes beszámolót tartott nekem a Leány-barlang újonnan feltárt részéről. Rögtön elhatároztam: a hétvégén felkeresem. Az iskolában fellelkesítettem a „Maranan Tha csoport” tagjait és megbeszéltük a szombati programot. Még aznap este kitisztítottam a jó öreg karbidlámpámat, összepakoltam a barlangászfelszerelést és beraktam két barlangi kötelet.

Feszültséggel telve ereszkedtünk le a barlang már jól ismert részeibe, míg végül a cseppkőfal tetején megpillantottuk az új bontást. Néhol kisebb kúr-

Bambuszcseppkő

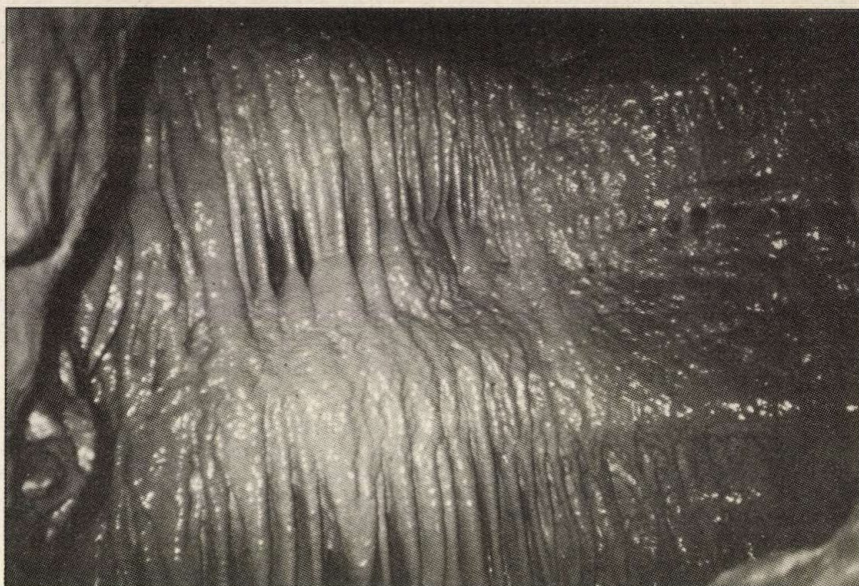

Cseppkőfüggöny

tők vezettek fel az ismeretlenbe, de a legtöbb járhatatlanságig összeszűkül. A kuszoda végén lefelé vettük az utunkat abban a reményben, hogy ott találjuk meg az elbeszélés alapján megismert tavat. Mivel ez már számunkra ismeretlen rész volt, kikötöttünk egy rózsaszín fonalat, hogy könnyen visszatalálhassunk.

A terem oldalfalából nyíló szűk lyukon folytattuk utunkat. A barlang itt már valóban kezdett hasonlítani egy igazi barlangra. Egy folyosón áthaladva elértük a nagy, sziklás termet. Itt a talajon kisebb-nagyobb sziklák hevertek és köztük egy bontott járat vezetett lefelé. Egy folyosó alján, egy kis lyukban gyönyörű cseppkőfüggönyt találtunk, amit rögtön elneveztünk orgonának. Továbbhaladva egy csodaszép terem alján végre megpillantottuk a tó kristálytisza vizét. A terem végén a mennyezetről vékony, áttetsző szalmacseppkövek lógtak le, a padlón rücskös sztalagmitok álltak, a mennyezetről vékony zászlócseppkövek lógtak alá. A tó felett egy kis lyuk van, ahonnan folyik a víz, alatta a fal hófehér a mésztől. A kis tavat mésztufagátak szegélyezik. A terem közepén egy zacskóban megtaláltuk az emlékfűzetet, ahova rögtön a feltárók után beírtuk magunkat.

Az „Orgona”

(A szerző felvételei)

Az első kirándulás után minden szabad hétvégén kimentem társaimmal barlangászni. A következő alkalommal bejártuk a „csodaországot”, amelyben találtunk még egy csepp-

kőmedencét. Sajnos tanúi lehettünk a barlang pusztulásának is, mert az utóbbi időben egyre több ember jár oda, és ennek megmaradnak a nyomai.

Tantúra a péceli Rákos-völgyben és löszvidéken

IFJ. VITÁRIUS SÁNDOR
Ráday Pál Gimnázium, Pécel

A Rákos-patak völgye

Pécel a Rákos-patak völgyébe és a környező dombokra települt nagyközség. Lakóinak száma 11 000. Ósidók óta lakott vidék. Régészeti lelőhelyein még kőkori leletekre is bukkantak. Kiemelkedő jelentőségűek a Kárpát-medencét egészében kitöltő késő rézkori kultúra emlékei, melyeket éppen itt figyeltek meg és írtak le először. Ezért a péceli kultúra (i. e. 2 000–1 900) nevet kapta. A nyugat-európai régészetben megfelelője a bádeni kultúrának.

A község geomorfológiai szempontból eléggé eltérő szerkezetű körzetek találkozási pontjában fekszik. Természetföldrajzi környezete sokrétű. Az Alföld északnyugati szögletében hatalmas törmelékkúpot halmozott fel a Duna. Lényeges geológiai-geomorfológiai összefüggés a hordalékkúp és Pécel